

Voorweiden voor weidevogels

Een probleem van graslanden met een uitgestelde maaidatum vanwege weidevogels is dat het gewas zwaar is. Dat is niet ideaal voor de kuikens. In het kader van het project Winst en Weidevogels is onderzocht of beheerpakketten met voorweiden een goed alternatief zijn.

Nyncke Hoekstra, Jan de Wit
Louis Bolk Instituut

Karel van Houwelingen
KTC Zegveld

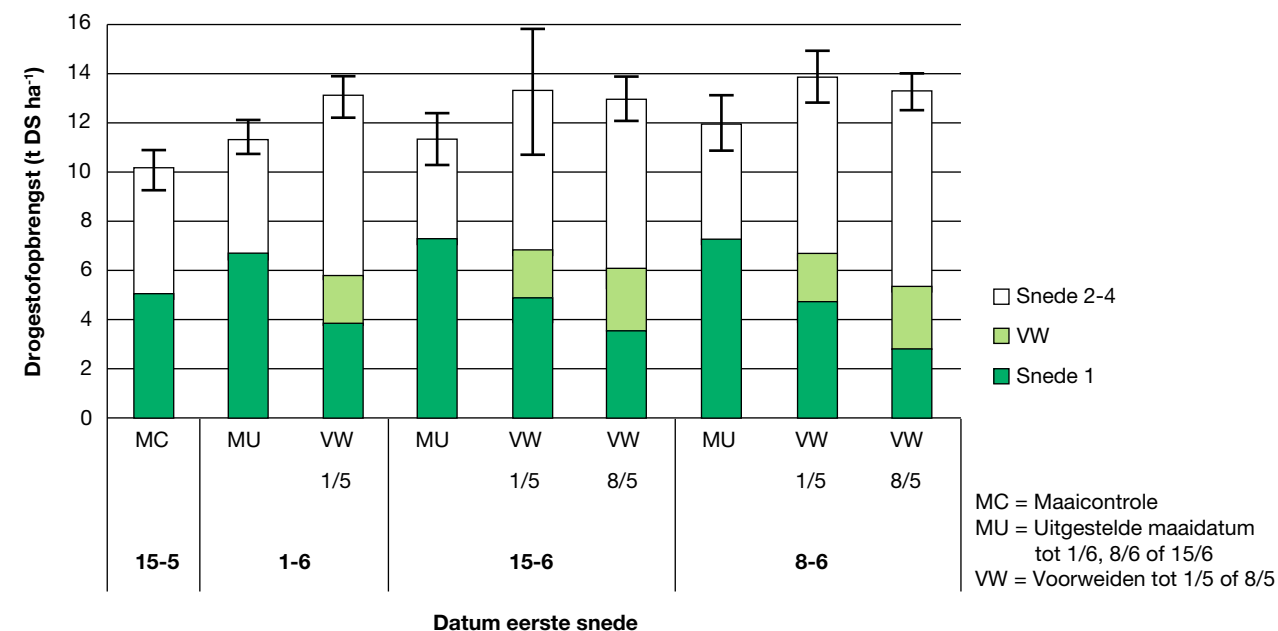
Astrid Manhoudt,
Van Hall Larenstein

Veel percelen met een beheerpakket voor weidevogels hebben een 'uitgestelde maaidatum' tot 1, 8 of 15 juni. Na deze datum zijn de meeste kuikens vlieg-vlug. Deze percelen moeten de kuikens dekking bieden maar ook voldoende insecten om te foerageren. Om goed te kunnen jagen op insecten ver-

langen de kuikens een open structuur in het gewas. Een veelgehoord probleem van deze graslanden is echter dat dit beheer een heel zwaar gewas geeft, wat niet ideaal is voor de kuikens en dat ook nog eens een lage voederwaarde heeft. Bovendien ontstaat er een holle zode, waardoor de grasgroei na het maaien pas langzaam weer op gang komt.

FIGUUR 1 DROGESTOFOPBRENGST

De drogestofopbrengst (ton/ha) van beheer met een uitgestelde maaidatum (MU) zonder of met voorweiden (VW) in vergelijking met de maaiconrole (MC).

Regionale variatie

In het kader van het POP3-project Vogels en Voorspoed Fryslân is een controleproef uitgevoerd op kleigrond bij Leeuwarden. Het effect van een uitgestelde maaidatum en voorweiden was vergelijkbaar in deze proef, maar het opbrengstniveau lag hier iets lager: de drogestofopbrengst van de eerste snede varieerde van 3,9 ton drogestof bij voorweiden tot 8 mei tot 5,8 ton bij uitgestelde maaidatum tot 8 juni.

Zode zonder en mét voorbeweiden

Zode na uitgestelde maaidatum op 15 mei, zonder (links) en met voorbeweiding tot 8 mei.
Foto: Louis Bolk Instituut

Om deze problemen te voorkomen zijn er beheerpakketten beschikbaar waarbij een late maaidatum wordt gecombineerd met voorweiden. Hierbij mag een perceel worden beweid tot 1 of 8 mei, waarna het vier, vijf of zes weken met rust gelaten moet worden. In het kader van het project Winst en Weidevogels (zie kader 'Regionale variatie') is onderzocht of deze pakketten voldoende werken.

Proefopzet

In 2018 heeft deze test plaatsgevonden op KTC Zegveld. Er is een proef aangelegd met plots van 2,5 x 8 meter waarin het effect van uitgestelde maaidatum (tot 1, 8 of 15 juni)

zonder of met voorweiden (tot 1 of 8 mei) is vergeleken. Daarnaast was er een controle met een normale maaidatum.

De proef werd aangelegd binnen een beweidingsproef waarin kurzrasen en roterend standweiden met elkaar zijn vergeleken (zie kader 'Kurzrasen en roterend standweiden'), met vier herhalingen in beide systemen.

De veebezetting in beide systemen was 5 GVE per ha. Alle plots kregen begin maart een drijfmestgift van 25 kubieke meter per hectare. De percelen met uitgestelde maaidatum kregen daarnaast, na de eerste maaidatum nog 155 kilo stikstof in de vorm van KAS, verdeeld over drie giften. De maaiconrole, met normale maaisnedes, kreeg 205 kilo stikstof

in de vorm van KAS, waarvan 50 kilo voor de eerste snede en 70 kilo na de eerste snede (half mei). Tijdens elke maainede zijn de opbrengst en de voederwaarde bepaald. De grasgroei en drogestofopname tijdens beweiden is geschat op basis van wekelijkse gras-hoogtemetingen onder graskooien.

Veel minder zware snede bij voorweiden

De opbrengst van de eerste snede bij uitgestelde maaidatum was 6,7 tot 7,3 ton per hectare (zie Figuur 1). Voorweiden gaf bij dezelfde uitgestelde maaidatums een duidelijk lagere opbrengst, gemiddeld 4,6 ton drogestof bij voorweiden tot 1 mei en 3,2 ton per hectare bij voorweiden tot 8 mei. Deze

TABEL 1 VOEDERWAARDE

Gemiddelde voederwaarde (VEM en ruw eiwit) van de behandelingen met een uitgestelde maaidatum (MU) zonder of met voorweiden (VW).

Datum 1e snede	VEM (g/kg DS)			Ruw eiwit (g/kg DS)		
	1 juni	8 juni	15 juni	1 juni	8 juni	15 juni
MU	737	684	657	117	112	103
VW tot 1/5	826	783	763	143	130	125
VW tot 8/5		845	834		160	147

Kurzrasen en roterend standweiden

Bij kurzrasen (KR) wordt het gras steeds op 3-5 centimeter hoogte begraasd (zie ook *V-focus april 2017*), terwijl bij roterend standweiden (RSW) de inschaarhoogte op 11 centimeter ligt en de uitschaarhoogte op 8 centimeter. Bij KR wordt het gras dus verder teruggezet tijdens het voorweiden. In de proef is gekeken of dat positieve gevolgen had voor de zwaarte en de kwaliteit van de volgende maaisnede. Resultaat: er was geen verschil in de drogestofopbrengst bij alleen uitgestelde maaidatum tussen beide systemen, maar het effect van voorweiden was veel sterker bij KR (gemiddelde afname van 3,8 ton drogestof per hectare) dan RSW (gemiddelde afname van 2,4 ton per hectare), en ook de voederwaarde was hoger als er werd voorbeweid met KR. Zoals verwacht was de zodedichtheid gemiddeld hoger bij kurzrasen dan bij roterend standweiden, en ook het effect van voorweiden op zodedichtheid was gemiddeld groter bij kurzrasen dan bij roterend standweiden (19 procent tegen 9 procent toename).

lagere opbrengst werd deels gecompenseerd door de opname tijdens het voorweiden, van 1,9 ton per hectare bij voorweiden tot 1 mei en 2,5 ton bij voorweiden tot 8 mei.

Minder holle zode en sneller herstel

Het gevolg van de zware snedes bij uitgestelde maaidatum was een afname in zodedichtheid van 60 procent bij uitgestelde maaidatum tot 1 juni (MU_{1/6}) tot slechts 30 procent bij uitgestelde maaidatum tot 15 juni (MU_{15/6}, zie foto's vorige pagina en Figuur 2). Vooral bij de uitgestelde maaidatums tot 8 juni en 15 juni was er veel platliggend gras. De lage zodedichtheid is een teken dat veel grasspruiten waren afgestorven als gevolg van een (te) zware eerste snede. Niet alleen heeft dit een negatief effect op de hergroei van de zode, ook vergroot het de kans dat er onkruiden in de zode komen. Voorweiden verminderde de afname in zodedichtheid sterk, en hoe langer het weiden doorging hoe sterker het effect: bij voorweiden tot 1 mei was de zodedichtheid gemiddeld 10 procent hoger dan zonder voorweiden en bij voorweiden tot 8 mei was dat 18 procent. Door de betere hergroei na voorweiden was de productie in de vervolgsnedes (snede 2-4 in Figuur 1) na voorweiden ook duidelijk hoger (6,1 à 7,8 ton drogestof versus 4,1 à 4,7 ton zonder voorweiden).

Minder slecht verteerbaar gras

De totale drogestofopbrengst per jaar is duidelijk hoger bij een uitgestelde maaidatum: 11 à 12 ton drogestof versus 10 ton bij de maaicontrol. Maar dit bestaat vooral uit een grote hoeveelheid gras van de eerste, uitgestelde, maaidatum met een lage verteerbaarheid: de VEM-waarde van het gras was op 8 juni bijvoorbeeld 684 (zie Tabel 1), tegenover 927 bij maaien op 15 mei. Na voorweiden tot 1 of 8 mei was dit 783 respectievelijk 845 VEM.

Dat gras is gemakkelijker inpasbaar in een melkveerantsoen. Ook het ruweiwitgehalte van het gras nam sterk af bij een langer uitgestelde maaidatum. Ook hier verminderde voorweiden het negatieve effect van een uitgestelde maaidatum. Er was geen effect van de behandelingen op de VEM-waarde van de vervolgsnedes.

CONCLUSIES

- Voorweiden verhelpt een groot deel van de problemen van beheerpakketten met een uitgestelde maaidatum. Daarbij geldt: hoe langer er wordt voorgeweiden en hoe korter het gras na beweiding, hoe sterker het effect.
- Met het warme voorjaar van 2018 was alleen voorweiden tot 1 mei onvoldoende om een zwaar pakket gras half juni te voorkomen: met meer dan 4,5 ton drogestof per hectare moet een kuiken nog steeds flink worstelen om bij z'n voedsel te komen.
- Het is van belang het bemestingsplan tijdig aan te passen en percelen met uitgestelde maaidatum weinig of niet te bemesten voor de eerste snede.
- Voorweiden is in de praktijk niet altijd makkelijk in te passen omdat beheerland vaak op afstand ligt. Dan kan voorweiden met jongvee uitkomst bieden. Natuurlijk moet verstoring van vroegnestelende vogels zoveel mogelijk worden voorkomen. *U*

Weidewinst

Voor meer informatie over deze en andere maatregelen voor meer biodiversiteit en weidevogels op melkveebedrijven: zie website www.weidewinst.nl, een gezamenlijk initiatief van Louis Bolk Instituut, PPP-Agro Advies, Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) en Van Hall Larenstein. Deze website is een van de activiteiten van het project 'Winst en Weidevogels', dat wordt gefinancierd door de provincie Zuid-Holland. Voor meer informatie over Winst en Weidevogels kunt u contact opnemen met Jan de Wit, via j.dewit@louisbolk.nl. Dit onderzoek was onderdeel van het project 'Winst en Weidevogels' (www.weidewinst.nl), gefinancierd door de provincie Zuid-Holland en het POP3-project Vogels en Voorspoed Fryslân gefinancierd door het ELFPO en de provincie Fryslân.

FIGUUR 2 ZODEDICHTHEID

De zodedichtheid (percentage bedekking met gewas op grondniveau) van de behandelingen met een uitgestelde maaidatum (MU) zonder of met voorweiden (VW) gemeten op 26 juni 2018.

